A serene forest scene with a dirt path leading into the distance. Sunlight rays (crepuscular rays) are visible, filtering through the dense canopy of green trees. The atmosphere is misty and ethereal. The text is overlaid in the center of the image.

به نام خداوند بخشنده مهربان

عنوان سخنرانی:

تحولات ازدواج با نگاهی به سیاست‌های جمعیتی: فرصت‌ها و چالش‌ها

مرجان رشوند سرخکوله

استادیار و عضو هیئت علمی گروه جمعیت‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی

دیماه ۱۴۰۱

□ یکی از مهم‌ترین تغییراتی که در طول سه دهه گذشته در دنیا رخ داده تحولات مربوط به ازدواج است.

□ دومین انتقال جمعیتی

□ مروری بر وضعیت ازدواج در ایران در سال‌های اخیر

□ شاخص‌های مهمی تغییر به وجود آمده در امر ازدواج را نشان می‌دهند:

- تغییر سن در اولین ازدواج
- رشد نسبت مجردین و افزایش مجرد قطعی
- تحولات به وجود آمده در حوزه خانواده

□ تغییر سن در اولین ازدواج

- امر ازدواج در ایران از دیرهنگام دارای دو خصوصیت اصلی زودرسی و فراگیری بوده است.
- این دو خصوصیت در میان زنان بیش از مردان بوده است.
- این خصوصیات از طریق نظام‌های اقتصادی و اجتماعی و نظام‌های فکری و اعتقادی پشتیبانی می‌شده‌اند.
- اما این وضعیت در سال‌های اخیر دستخوش تغییرات اساسی و بنیادی شده است به طوری که ....

میانگین سن ازدواج جمعیت کل کشور به تفکیک مناطق شهری و روستایی

سال	کل		شهری		روستایی	
	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن
۱۳۴۵	۲۵,۰	۱۸,۴	۲۵,۶	۱۹,۰	۲۴,۴	۱۷,۹
۱۳۵۵	۲۴,۱	۱۹,۷	۲۵,۱	۲۰,۲	۲۲,۷	۱۹,۱
۱۳۶۵	۲۳,۸	۱۹,۹	۲۴,۴	۲۰,۲	۲۲,۸	۱۹,۶
۱۳۷۵	۲۵,۶	۲۲,۴	۲۶,۲	۲۲,۵	۲۴,۶	۲۲,۳
۱۳۸۵	۲۶,۲	۲۳,۲	۲۶,۵	۲۳,۲	۲۵,۵	۲۳,۳
۱۳۹۰	۲۶,۷	۲۳,۴	۲۷,۱	۲۳,۶	۲۵,۸	۲۳,۰
۱۳۹۵	۲۷,۴	۲۳,۰	۲۷,۸	۲۳,۴	۲۶,۵	۲۲,۰

منبع: مرکز آمار ایران ۱۳۹۵

میانگین سن ازدواج کل کشور و شهر تهران بر حسب جنس

شهر تهران		کل کشور		سال
زنان	مردان	زنان	مردان	
۲۴,۳	۲۸,۲	۲۳,۲	۲۶,۲	۱۳۸۵
۲۵,۹	۲۹,۶	۲۳,۴	۲۶,۷	۱۳۹۰
۲۶,۲	۲۹,۱	۲۲,۱	۲۷,۴	۱۳۹۱
۲۶,۲	۳۰,۱	۲۳,۲	۲۷,۷	۱۳۹۲
۲۶,۸	۳۰,۷	۲۳,۱	۲۷,۶	۱۳۹۳

منبع: سازمان ثبت احوال، ۱۳۹۴

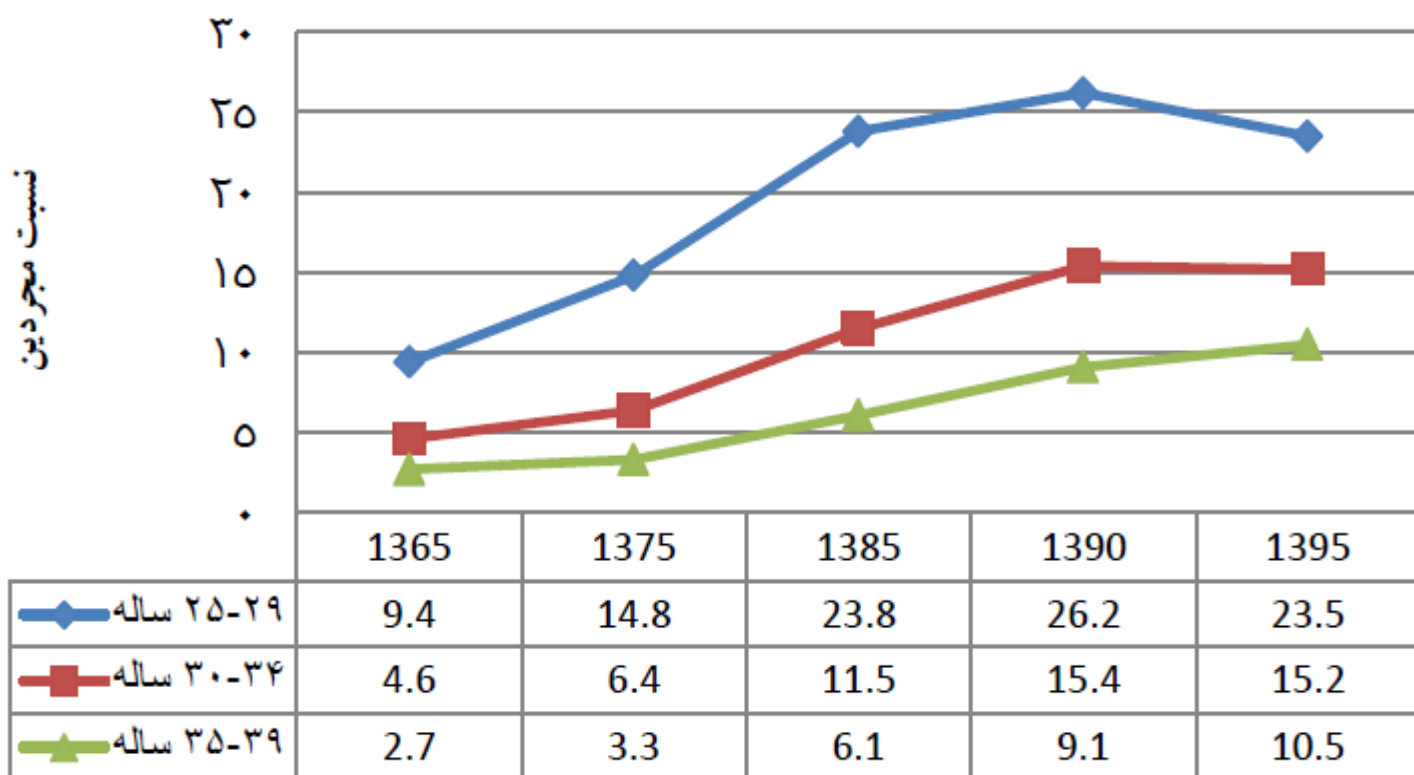
میانگین سن ازدواج جمعیت شهر تهران بر حسب جنس به تفکیک مناطق

تهران مرکزی		تهران شرق		تهران شمال		تهران غرب		تهران جنوب		سال
زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	
۲۴,۲	۲۸,۴	۲۳,۷	۲۷,۷	۲۵,۱	۲۹,۶	۲۴,۹	۲۸,۸	۲۲,۷	۲۶,۹	۱۳۸۵
۲۶,۴	۳۰,۴	۲۴,۷	۲۸,۶	۲۶,۸	۳۰,۳	۲۶,۴	۲۹,۱	۲۴,۳	۲۸,۴	۱۳۹۰
۲۶,۸	۳۰,۹	۲۵,۱	۲۸,۱	۲۷	۳۰,۸	۲۶,۱	۳۰,۴	۲۴,۷	۲۸,۹	۱۳۹۱
۲۶,۴	۳۰,۲	۲۵,۱	۲۹,۱	۲۶,۱	۳۰,۷	۲۷	۳۰,۹	۲۴,۴	۲۸,۹	۱۳۹۲
۲۷,۴	۳۱,۳	۲۵,۸	۲۹,۸	۲۶,۵	۳۰,۵	۲۷,۱	۳۰,۹	۲۵,۶	۲۹,۸	۱۳۹۳

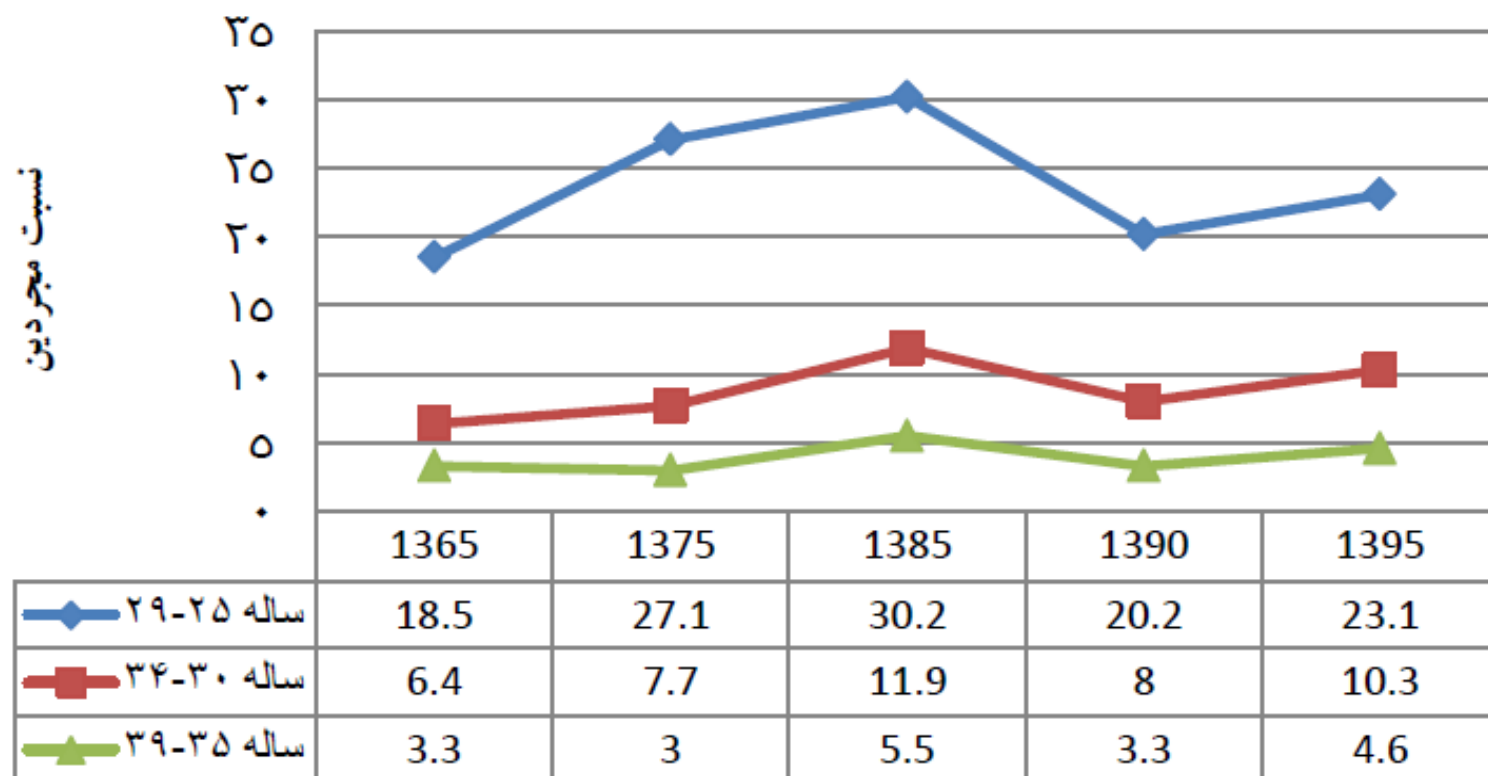
منبع: سازمان ثبت احوال، ۱۳۹۴

رشد نسبت مجردین

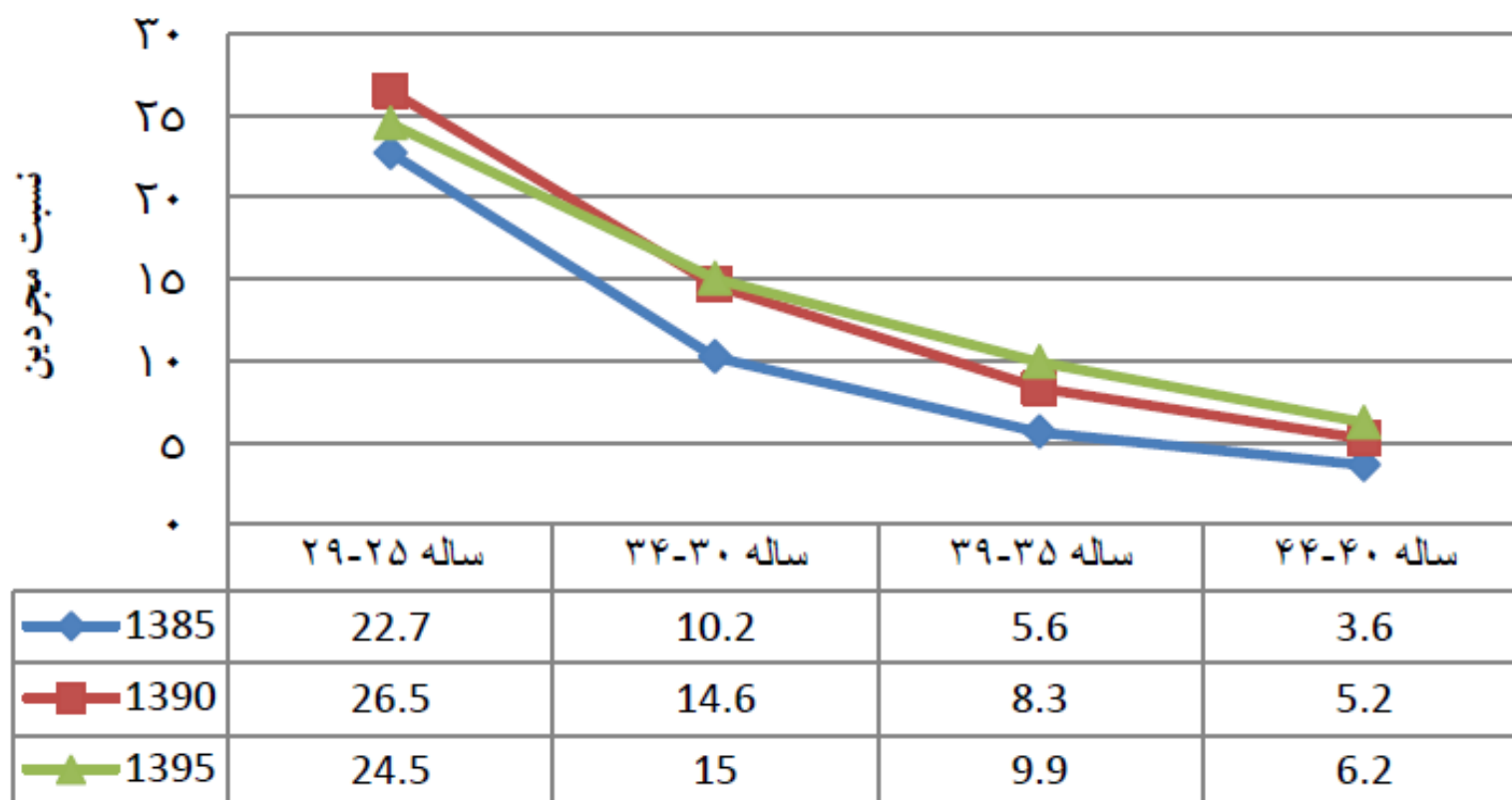
نسبت مجردین زنان کل کشور طی سالهای ۹۰-۱۳۶۵

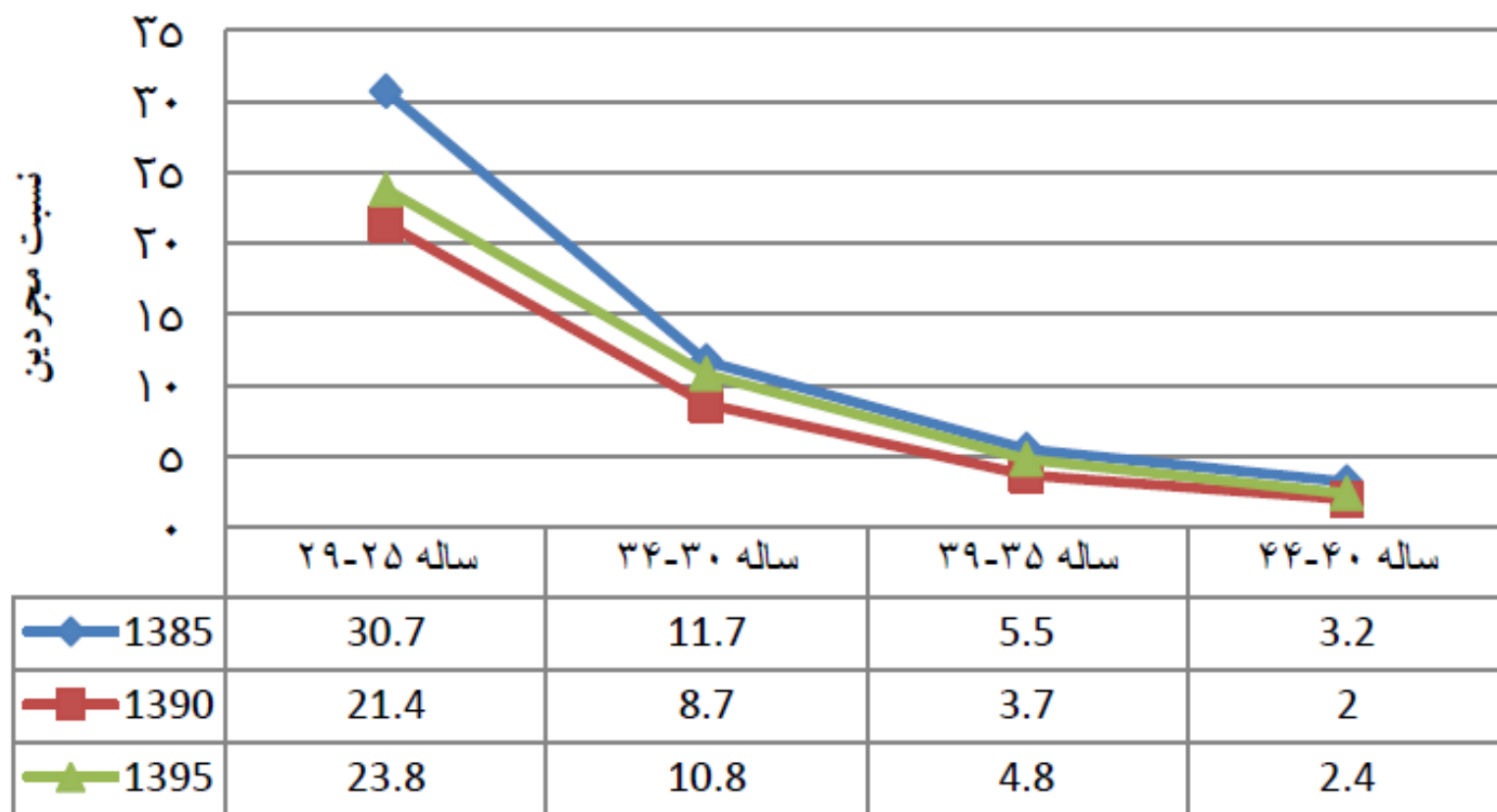
نسبت مجردین مردان کل کشور طی سالهای ۹۰-۱۳۶۵

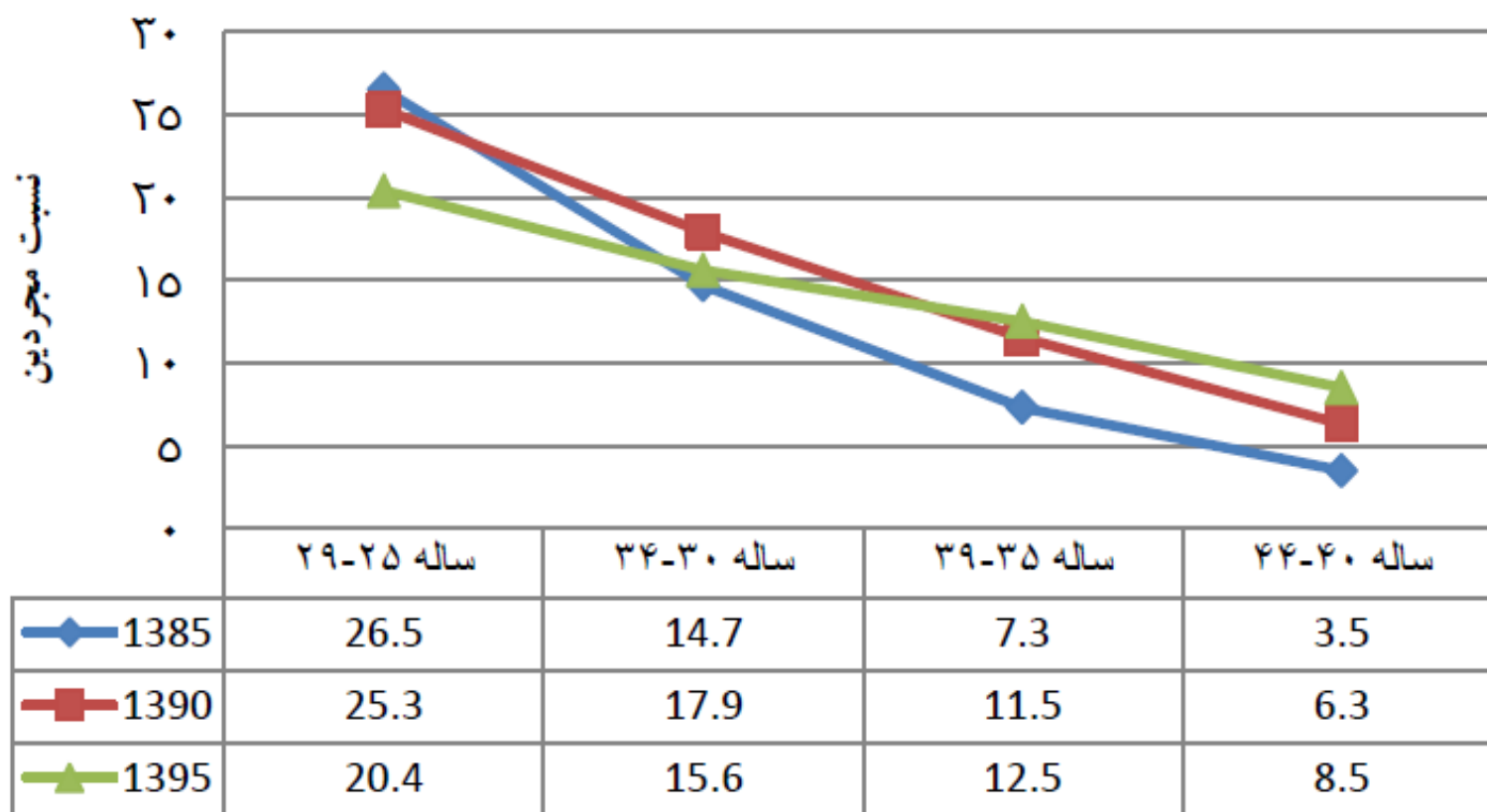
نسبت مجردین زنان مناطق شهری کشور طی سال‌های ۹۵-۱۳۸۵

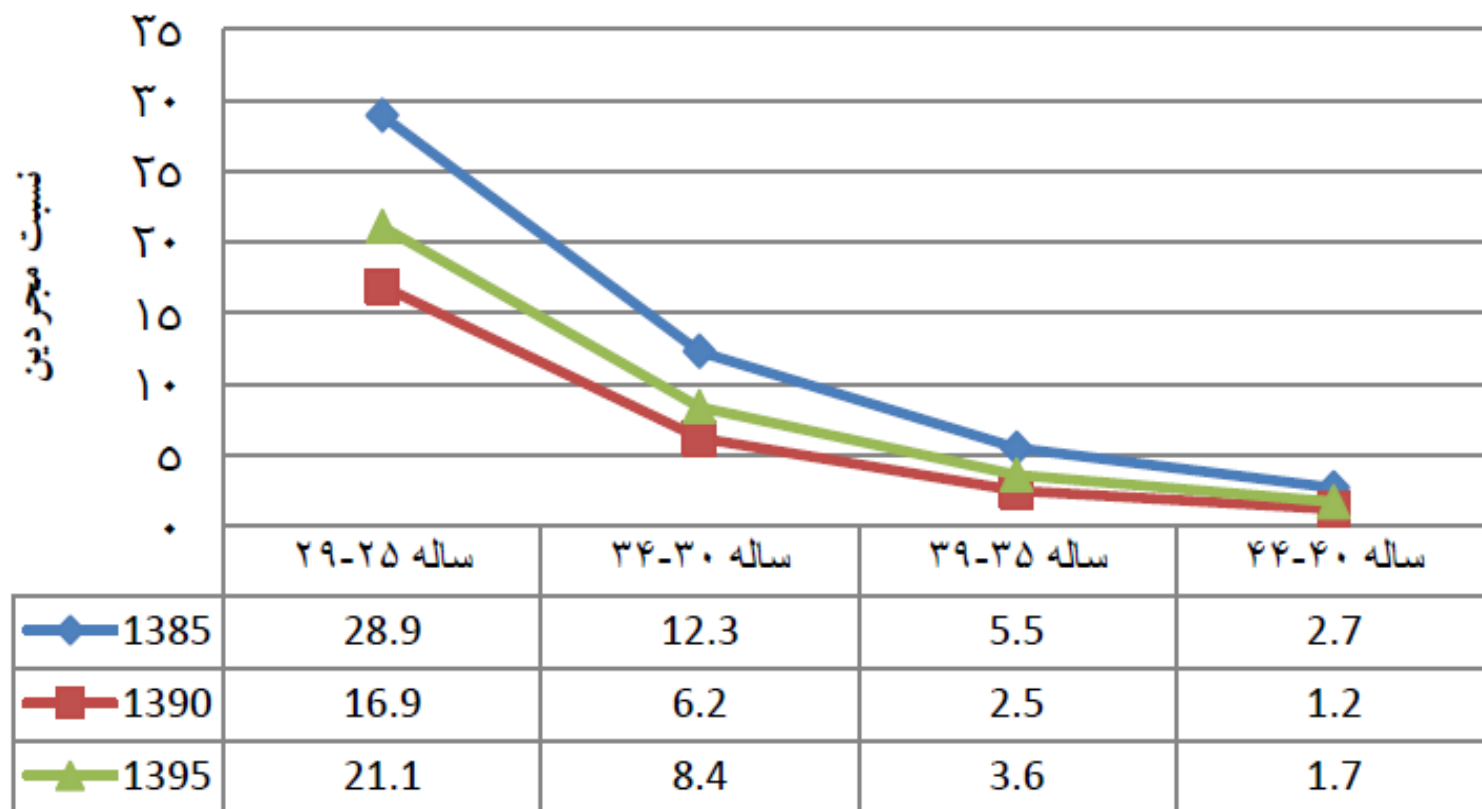
نسبت مجردین مردان مناطق شهری کشور طی سال‌های ۹۵ - ۱۳۸۵

نسبت مجردین زنان مناطق روستایی کشور طی سالهای ۹۵ - ۱۳۸۵

نسبت مجردین مردان مناطق روستایی کشور طی سال‌های ۹۵-۱۳۸۵

□ تحولات خانواده

تحولات خانواده از دیگر شاخص‌هایی است که نشان‌دهنده تغییر در امر ازدواج است.

□ سن قانونی ازدواج در ایران

➤ سال ۱۳۱۳

➤ سال ۱۳۵۳

➤ سال ۱۳۷۰

□ سیاست‌های جمعیتی

□ تعریف سیاست‌های جمعیتی

- قانون تسهیل ازدواج جوانان که در ۲۷ آذرماه سال ۱۳۸۴ توسط مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۷ دیماه ۱۳۸۴ به تأیید شورای نگهبان رسید.
- سیاست‌های کلی جمعیت که در ۳۰ اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۳ از جانب مقام معظم رهبری ابلاغ گردید.
- قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت که در دهم آبان ۱۴۰۰ به تأیید شورای نگهبان رسید.

فرصت ها و چالش ها

□ علی رغم تغییراتی که در وجوه مختلف خانواده و ازدواج در ایران رخ داده، اما هنوز در ایران و از جمله در تهران، خانواده گرایی و تشکیل خانواده و ازدواج مهم است (عباسی شوازی و مک دونالد ۲۰۰۸، رشوند ۱۳۹۷).

□ در حال حاضر ۱۲ میلیون و ۸۰۰ هزار جوان بین ۱۸ تا ۳۵ ساله در کشور مجرد هستند.

□ ۲۲۰ هزار نفر هم تا سن ۵۰ سالگی ازدواج نکرده اند و مجرد قطعی محسوب می شوند، از این تعداد ۸۲ هزار آقا و ۱۳۸ هزار خانم هستند (مرکز آمار ایران).

□ تمایل بالا به ازدواج در بین جوانان

ادامه...

□ کارکرد اساسی خانواده یعنی ادامه نسل انسان، بوسیله ازدواج تامین می گردد.

□ به دلیل وجود مجازات برای رفتارهایی نظیر روابط هم خانگی و فرزندآوری پیش از ازدواج یا بدون ازدواج، افزایش باروری فقط در حیطه خانواده اتفاق می افتد هرگونه افزایش سن ازدواج می تواند **تاثیر بلافصل و بدون واسطه‌ای را بر باروری داشته و باعث کاهش باروری گردد.**

□ بدین صورت که افزایش سن ازدواج زنان، **کل دوره‌ی در معرض باروری را کاهش داده و آن را به سنین بالاتر با قابلیت زایش کم‌تر منتقل می کند،**

□ همچنین یک **رابطه‌ی معکوس بین سن ازدواج و تعداد فرزندان زنده به دنیا آمده** وجود دارد (رشوند ۱۳۹۷؛ عباسی شوازی و همکاران ۲۰۰۳).

□ عباسی شوازی و همکاران (۲۰۰۷) نشان دادند که **۳۵ درصد کاهش باروری در کشور طی دوره‌ی ۱۳۷۵-۱۳۸۵ در اثر تغییرات سن ازدواج رخ داده است.**

□ ازدواج از مهم‌ترین مؤلفه‌هایی است که به شکل مستقیم روی مسئله جمعیت اثرگذار است.

□ امروز در شرایطی قرار داریم که بخش مهمی از جوانان دهه شصتی در حال عبور از سن مناسب ازدواج و فرزندآوری هستند.

□ به نظر می‌رسد بحث ازدواج جوانان و از آن مهم‌تر مجرد ماندن دهه شصتی‌ها برای مدیران و برنامه‌ریزان جمعیتی در اولویت قرار ندارد و بیشتر بر موضوع فرزندان بیشتر خانواده‌ها تمرکز کرده‌اند که اگرچه سیاستی درست و زودبازده است، اما نمی‌تواند تمامی اهداف جمعیتی کشور را محقق کند.

□ از سوی دیگر اقناع خانواده‌ای که دو سه فرزند دارد برای داشتن تعداد فرزندان بیشتر، کار چندان ساده‌ای نیست، در حالی که هر دختر و پسری که یک خانواده جدید تشکیل می‌دهد، لاقلاً خواهان یکی‌دو فرزند است.

□ بنابراین باید یکی از اهداف اساسی سیاست‌های جمعیتی رفع موانع ازدواج جوانان باشد.

از صبر و توجه شما
سپاسگزارم